T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2024/267
KARAR NO : 2024/291
KARAR TR : 08/07/2024

ÖZET: İdarece yapılan baraj yapım çalışması nedeniyle dereye dökülen hafriyatın, dere yatağının değişmesine sebebiyet vermesi nedeniyle davacıya ait taşınmazın kullanılamaması, ağaçların zarar görmesi nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemiyle açılan davanın, İDARİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : B.A
Vekili : Av. Y. K
Davalı : Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. R.D

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, Bitlis ili, Hizan ilçesi, ...Köyünde bulunan ...ada , ...parselsayılı taşınmazın müvekkiline ait olduğunu, davalı idarenin baraj yapım çalışmaları esnasında, biriken hafriyatın dereye döküldüğünü, dereye dökülen hafriyatın dere yatağının değişmesine sebebiyet verdiğini, bunun sonucunda müvekkiline ait tarlaların sular altında kaldığını ve ağaçların zarar gördüğünü ileri sürerek, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla tarlanın sular altında kalması, kullanılamaması ve zarar görmesi sebebiyle meydana gelen 100 TL'lik zararın ve tarla üzerinde bulunan ağaçların zarar görmesi ve çürümesi sebebiyle meydana gelen 100 TL'lik zarar olmak üzere toplam 200 TL'lik zararın tazmini için idari yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. İdari Yargıda

2. **Van 4. İdare Mahkemesi 28/12/2023 tarih ve E.2023/2396, K.2023/3250 sayılı kararı** ile, 2577 sayılı Kanun'un 15/1-a maddesi uyarınca davanın görev yönünden reddine karar vermiş, karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dosyasının incelenmesinden; Bitlis İli, Hizan İlçesi, ...Köyü, ... Mevkii, ...ada , ...parselsayılı taşınmazın maliki olan davacı tarafından, idarenin denetim ve gözetimi altında ...inşaat A.Ş.'nin baraj yapımı çalışması esnasında biriken hafriyat ve molozların dereye dökülmesi neticesinde dere yatağının değişmesine sebebiyet verildiğinden bahisle, sular altında kalan tarlanın ve üzerinde bulunan ağaçların zarar gördüğü ileri sürülerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 2015 yılından 2023 yılına kadar (2023 yılı dahil olmak üzere) tarlanın sular altında kalması dolayısıyla kullanılamaması ve zarar görmesi sebebiyle oluştuğu belirtilen zararlara mukabil 100.-TL ve tarla üzerinde bulunan ağaçların zarar görmesi ve çürümesi sebebiyle 100.-TL olmak üzere toplam 200,00.-TL maddi tazminatın ödenmesine karar verilmesi istenilmektedir.

Hukuk Genel Kurulu'nun 09.03.2016 tarihinde oybirliği ile aldığı Esas No: 2015/18-101, Karar No: 2016/301 sayılı kararında; "Dosya içeriği ve toplanan deliller ile özellikle 15.05.2013 tarihli keşif zaptının incelenmesinde; dava konusu taşınmazın bir kısmında meyve ağaçlarının olduğu, taşınmazın üzerinden ise Köprüçayı Irmağı'nın geçtiğinin mahkeme gözlemi olarak tutanak altına alındığı, başka bir deyişle dava konusu taşınmazın akarsu yatağındaki değişikliğin sürekli nitelikte olduğu ve bu kapsamda dava konusu taşınmazların özel mülkiyete konu olamayacağı gözönünde bulundurularak, taşınmazın kalıcı olarak su altında kalan bölümünün bedelinin 2942 Kamulaştırma Kanunundaki esaslar çerçevesinde tespitinin gerektiği görüşüne yer verilerek uyuşmazlığın adli yargı mercilerince karara bağlanacağı" belirtilmiştir.

Yukarıda bahsi geçen kararların gerekçelerine paralel olan Danıştay 10. Dairesinin 23.10.2014 tarih ve E:2012/906, K:2014/6110 sayılı kararında; "...Bu durumda, davalı idarenin kamulaştırma işlemi gerçekleştirmeden uyuşmazlığa konu taşınmaza fiilen el atması (kamulaştırmasız el atma) yukarıda açıklanan "idari eylem" niteliğinde olmadığından, idarenin davacının taşınmazına fiili el atması sonucu uğranıldığı ileri sürülen zararların tazmini istemiyle açılan davanın, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümü adli yargının görev alanına girmektedir." şeklinde değerlendirmede bulunulmuştur.

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün 29.01.2018 tarih ve E:2018/30, K:2018/60 sayılı kararında; karayolu yapımı sırasında mülkiyeti davacıya ait taşınmaza, davalı idare tarafından, plan ve

proje kapsamı haricinde, hafriyat dökülmek suretiyle taşınmazın yapısının bozulduğu iddiasıyla, meydana gelen zararın tazmini söz konusu olduğundan,davanın haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılacağı, belirtilen duruma ve davanın niteliğine göre, idarenin ayni bir hakka müdahalesinin hukuka uygunluğunun yargısal denetimi işin esasını teşkil etmekte olup, açılan dava ile bir idari tasarrufun iptalinin ya da böyle bir tasarruf nedeniyle uğranılan zararın tazmininin istenilmemiş bulunması karşısında, haksız fiilden doğan zararların tazmini davasının, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli bulunduğu belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen Yüksek Mahkeme kararları değerlendirildiğinde; plan ve proje kapsamı haricinde, ağaçların zarar gördüğü, sulama kanallarının tahrip edildiği, hafriyat ve kazı çalışmaları sebebiyle toprak, taş ve molozların taşınmaz üzerinde bırakıldığı iddialarıyla, uğranılan zararların tazmini istemiyle açılan davaların adli yargı yerince görüleceği anlaşılmaktadır.

Olayda; davalı idarece, Bitlis İli, Hizan İlçesi'nde inşa edilen Akşar Regülatörü ve Nazar HES Projesi 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında inşa edilerek işletmeye açıldığı, tesisin geçici kabulünün 18.10.2017 tarihinde yapıldığı, tesisin işletmeye açılmadan önce dere tanziminin yapıldığı, HES projesinin yaklaşık 7 yıldır işletmede olduğu belirtilmekte olup, projenin inşası aşamasında kaya, hafriyat ve molozların dere yatağına döküldüğü, bu nedenle dere yatağının ve derenin akış yönünün değişmesine, dolayısıyla da davacıya ait ... Köyü, ... Mevkii, ...ada , ...parselsayılı taşınmazın sular altında kalmasına ve tarla ile üzerinde bulunan ağaçların zarar görmesine neden olunduğu iddiası ile açılan iş bu davada, ihtilafın haksız fiil sonucu davacının mülkiyetinde bulunan taşınmaza dolaylı olarak fiilen el atıldığı bu suretle arazinin ve üzerindeki ağaçların zarar görmesine sebebiyet verildiği iddialarından kaynaklandığı görülmektedir.

Yukarıda yer verilen mevzuat ve yargı içtihatları çerçevesinde uyuşmazlık değerlendirildiğinde; uyuşmazlığın temelinin, davacının maliki olduğu davaya konu taşınmaza plan ve projeye aykırı olarak fiilen el atılması üzerine zarar meydana gelmesine ilişkin iddialardan kaynaklandığı, bu durumda da, idarenin haksız fiil sorumluluğuna gidilmesi gerekeceği açıktır.

Buna göre; davalı idarenin uyuşmazlığa konu taşınmaza dolaylı bir biçimde fiilen el atmasının (kamulaştırmasız el atma) yukarıda açıklanan "idari eylem" niteliğinde olmadığı ve ortada idari eylemden kaynaklanan bir tazminat davasından bahsetme imkanı bulunmadığından, davacı tarafından, idarenin taşınmazlarına fiili el atması sonucu uğranıldığı ileri sürülen zararlarının tazmini istemiyle açtıkları davanın görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır."

3. Davacı vekili, bu kez, aynı gerekçe ile 2015 yılından bu yana ağaçlardan alınamayan ürün bedeli olarak 50 TL, kurumuş ağaçların bedeli olarak 50 TL, tarlanın tarımsal faaliyette kullanılamaması nedeniyle 50 TL olmak üzere toplam 150 TL maddi zararın tazmini için adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Adli Yargıda

4. **Hizan Asliye Hukuk Mahkemesi 29/03/2024 tarih ve E.2024/10, K.2024/37 sayılı kararı**ile, kamu hizmetinin yerine getirilmesi sırasında meydâna gelen geçici zararın hizmet kusurunu oluşturucağı, davalı idare tarafından uzun süreli olarak el atma kastının bulunmadığı, idare aleyhine açılacak tam yargı davalarında görevli mahkemenin idari yargı olduğu gerekçesiyle, HMK'nın 114/1-b ve 115/2 maddelerine göre yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın usulden reddine karar vermiş, bu karar istinaf edilmeksizin kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dilekçesi, cevap dilekçesi, yerleşik içtihatlar ile tüm dosya kapsamı bir arada değerlendirildiğinde; davalı idarenin kamulaştırması yapılan yol sahası içerisindeki inşaat çalışmaları sırasında ortaya çıkan hafriyat sebebiyle meydana gelen heyelan sonucunda, davacının kendisine ait olduğu iddia edilen taşınmaza zarar verildiği, bu nedenle davacı vekili tarafından meydana gelen zararın giderilmesine yönelik talepte bulunulduğu, kamu hizmetinin yerine getirilmesi sırasında meydana gelen geçici zararın hizmet kusurunu oluşturucağı, davalı idare tarafından uzun süreli olarak el atma kastının bulunmadığı, 2577 sayılı kanunun 2. maddesi hükmü gereğince idare aleyhine açılacak tam yargı davalarında görevli mahkemenin idari yargı olduğunun da açık olduğu değerlendirilerek HMK m. 114/1-b ve 115/2 hükmü uyarınca yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın dava şartı yokluğundan reddine..."

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

5. Anayasa'nın*"Yargı yolu"* başlıklı 125. maddesinin son fıkrası şöyledir:

"İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

6. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun *"İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

" 1. (Değişik: 10/6/1994-4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

a) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000-4577/5 md.) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler

tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

c) (Değişik: 18/12/1999-4492/6 md.) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler.

3. (Mülga: 2/7/2018 - KHK-703/185 md.)"

7. 2577 sayılı Kanun'un *"İptal ve tam yargı davaları"* başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususta ki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

8. 2577 sayılı Kanun'un *"Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması"* başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"1. İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka süretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir.

2. Görevli olmayan adli yargı (...) mercilerine açılan tam yargı davasının görev yönünden reddi halinde sonradan idari yargı mercilerine açılacak davalarda, birinci fıkrada öngörülen idareye başvurma şartı aranmaz."

B. Yargı Kararı

9. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 11/02/1959 tarih ve E.1958/17, K.1959/15 sayılı kararının III. bölümü şöyledir:

"İstimlâksiz el atma halinde amme teşekkülü İstimlâk Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir.

Bundan başka, bir amme teşekkülü tarafından bir tesisin yaptırılması sırasında Devlet malı olmayan yerlerden toprak alınması veya böyle yerlere toprak veya moloz yığılması neticesinde meydana gelen zararların tazmini davası da başkasının malına amme teşekkülünün dilediği gibi el atma hakkı bulunmadığı ve plan ve projelere ve şartnamelere başkasının malına ihtiyaca göre el atılabilmesini gerektirecek esaslar konulamayacağı cihetle, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılır.

Yapılan işlerin plan veya projeye aykırı olarak yapılması hali de idari karara aykırı bir hareket bulunması itibariyle yine idari kararın tatbiki olan bir fiil sayılamaz ve bu bakımdan bu iddia ile açılmış bir dava haksız fiilden doğan bir davadan ibaret olacaktır.

Bu bentte anılan davalar, içtihadı birleştirme kararının dışında kaldıklarından kararın bunlara şümulü yoktur."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

10. Uyuşmazlık Mahkemesinin Rıdvan GÜLEÇ'in Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 08/07/2024 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, adli ve idari yargı yerleri arasında anılan Kanun'un 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, adli yargı dosyasının 15. maddede belirtilen hüküm doğrultusunda davacı vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası temin edilmeden Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği görülmekte ise de, dava konusuna ilişkin bilgi ve belgelerin dosyada bulunduğu, bu nedenle idari yargı dosyasının istenilmediği ve sonuçta usule ilişkin başka bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

11. Raportör-Hâkim Süleyman ARIDURU'nun, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

12. Dava, idarece yapılan baraj yapım çalışması nedeniyle dereye dökülen hafriyatın, dere yatağının değişmesine sebebiyet vermesi nedeniyle davacıya ait taşınmazın, molozlardan dolayı kullanılamaması ve ağaçların kuruması nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemiyle açılmıştır.

13. İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu; özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

14. Dava dosyasının incelenmesinden davacı tarafından, davalı idarenin baraj yapım çalışmaları esnasında, biriken hafriyatın dere ve tarlalara döküldüğünü, dereye dökülen hafriyatın dere yatağının değişmesine sebebiyet vermesi nedeniyle kendisine ait tarlaların sular altında kaldığını, ağaçların zarar zarar gördüğünü, davalı idarenin yükümlülükleri kapsamında gerekli önlemleri almadığı ve zararın bu nedenle oluştuğunu ileri sürerek, 2015 yılından bu yana ağaçlardan alınamayan ürün bedellerinin, kurumuş ağaç bedellerinin ve tarlanın tarımsal faaliyette kullanılamaması sebebiyle oluşan maddi zararın tazmini için dava açıldığı anlaşılmıştır.

15. İdari ve adli yargı yerinde görülen davalarda, taşınmaza idarece fiilen el atıldığına yönelik bir iddia ve tespit bulunmamaktadır. Bu durumda, davacı vekilinin iddiaları ve dosyada bulunan bilgiler kapsamında, görev uyuşmazlığına konu davanın, idarenin görevinde olan kamu hizmetini yürüttüğü sıradaki eyleminden veya eylemsizliğinden doğan zararın giderilmesine yönelik olarak açıldığının kabulü gerekir.

16. Kamu hizmetinin, yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin; kamu yararına uygun şekilde işletilip işletilmediğinin, hizmet kusuru ya da başka bir nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının yargısal denetiminin, 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinde idari dava türleri arasında sayılan idari işlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davası kapsamında, idari yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

17. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Van 4. İdare Mahkemesinin 28/12/2023 tarih ve E.2023/2396, K.2023/3250 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Van 4. İdare Mahkemesinin 28/12/2023 tarih ve E.2023/2396, K.2023/3250 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

08/07/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİİLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Rıdvan	Nilgün	Doğan	Eyüp
GÜLEÇ	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN